

Szeniorok a Körös–Maros Nemzeti Parkban

A kétnapos programot Bogdán József szeniortársunk szervezte. Az első helyszínen, Szarvason Parzen Balázs erdőmérnök, osztályvezető és természetvédelmi őrszolgálatvezető kollégánk fogadott bennünket, aki végigkísérte a csoportot az egész tanulmányúton.

Főszervező szeniortársunk családi kapcsolatainak hála, a buszpályaudvarról abba a Liget Wellness és Konferencia Hotelbe érkeztünk, amely a Holt-Körös partján fekvő 5 hektáros nagyon szép parkban helyezkedik el. A kölcsönös üdvözléseket és ebédet követően megtekintettük a parkot és a hotelt, majd Parzen Balázs vezetésével a Szarvasi Arborétumban, a híres Pepi-kertben tettünk egy kellemes, tanulságos sétát.

Menet közben röviden megismerhetjük a Bolza családhoz kötődő arborétum történetét. Bolza József és felesége gr. Batthyány Anna kezdte meg az Anna-liget fásítását. A parkban és a később épült kastélyban ma a Körös–Maros Nemzeti Park (továbbiakban: NP) Igazgatósága működik.

Ifj. Bolza József (Pepi) kezdte kialakítani az arborétumot a magasabb fekvésű, árvíz által nem érintett területek betelepítésével. Később a szarvasi birtokot és a kastélyt Bolza Pál örökölte, aki a Körösök szabályozása után, 1890 körül folytatta a nagyarányú telepítéseket. Anna-liget sok értékes fáját ültette át a mai helyére és a világ minden részéről hozatott ültetési anyagot.

A 82 hektáros, 1600 fa- és cserjefajt, -faját, változatot (ebből 1200 lomblevelű) bemutató élőfagyűjtemény öt részt

foglal magába, melyből négy látogatható: a legrégebbi a Pepi-kert, a Mitrowssky kert, a Parkerdő és az ún. konyhakert. Nem látogatható az örökzöld törzsültetvény a faiskolával. Az arborétumban található törzskönyvezett növények alkotják az élő génbankot és törzsültetvényt. A fás növények mellett mintegy 250 lágyszárú faj és mintegy 150 fészkelő és átvonuló madárfaj színesíti a kertet.

Mi a Pepi-kerttel és a Parkerdővel ismerkedtünk meg sétánk során és természetesen felkerestük a kert „szárjait”, a szép páfrányfenyőket és a hatalmas kaliforniai mamutfenyőt. Az arborétumi sétát a kikötőben fejeztük be, majd hajóra szállva, vicces kedvű kapitányunknak köszönhetően hangulatos és vidám utat tettünk a Holt-Körösön.

Közben a parton több különleges látványban is részünk volt: az arborétum részeként láthatunk az ország legnagyobb egyedyszámú mocsárciprus-állományát, majd a Magyar Királyság földrajzi középpontját jelölő emlékművet, a karcsú, magas oszlopon álló millenniumi emlékszobrot, a vízi színházat, a Holt-Körösön átívelő gyalogos hidat, a Bolza-kastélyt, mellette a Romulus és Remus szobrot, mely a család itáliai származására utal. A hajóutat megszakítva rövid sétát tettünk a vá-

ros központjába a régi evangélikus templomhoz, a Tessedik Sámuel-emlékműhöz, a Tessedik által alapított első gazdasági (akkori nevén szorgalmatossági) iskolához.

A hajókázást követően a NP látogatóközpontjába mentünk, ahol a szállás elfoglalása után megnéztük a nemrég elkészült Körös-völgyi Állatparkot. A zömmel hazai állatfajokat szép környezetben bemutató 2 kilométer hosszú ta-

növény jó beruházásnak bizonyult, mert több ezer fővel növelte a látogatóközpont vendégeinek számát. Érdemes megjegyezni, hogy a tanösvényt teljes hosszában bejárhatják a mozgáskorlátozottak is. Az állatbemutatók mellett mindenképpen meg kell említeni a bejárás során megtekinthető idős, méretes kocsányos tölgyeket, melyek Anna-liget gyöngyszemei.

Házigazdáink szervezésében finom, igazi alföldi vacsora várt bennünket, birka- és marhapörkölt. Vacsora után rövid tájékoztatót kaptunk a NP területéről, természeti értékeiről, feladatairól és a másnapi programról. Váratlanul megjelent körünkben *Tirják László*, a NP igazgatója, aki aznap délelőtt védte meg sikeresen PhD értekezését Sopronban.

A második napi program az igazgató

előadásával kezdődött. A Körös–Maros NP az alapítások sorrendjében hetediként létesült 1997. január 16-án. Működési területe mintegy 800 ezer hektár, s a 13 részterületből álló nemzeti park 51 125 hektáros. Az igazán sokszínű alföldi tájat ez a 13 különálló terület képviseli a Tiszántúl délkeleti részén. Ha tömbösítjük, akkor két nagy részre oszthatjuk a védett területeket: a Körösök vidékére és a Békés–Csanádi löszhátra.

Vannak kiemelt feladatai a NP-nak: a világon csak itt előforduló erdélyi hérics és bókoló zsálya, a hazánkban csak a csanádi pusztán élő sztyeppelepe-, valamint az ország legnagyobb vetővirág-állományának mentése, fenntartása. Kiemelt feladata továbbá a 2014. év madarának, a NP és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület címer állatának, a tűzoknak a védelme, állományának a növelése, élőhelyének megóvása, életfeltételeinek javítása.

Az ismertetés után betekintettünk a tűzokvédelmi programba Dévaványán, a Tűzokvédelmi Állomáson. Vezetőnk Széll Antal természetvédelmi területfelügyelő volt. Kissé megkésve érkezünk, ezért rögtön a terepre, a megfigyelő tornyhoz mentünk. Hosszas távcsövezés után megláttuk a tűzokokat, a spektív felállítása után pedig mindenki gyönyörködhetett e pusztai madarak szépségében. Sajnos a dürgést lekéstük, de így is nagy élmény volt az újabb és újabb példányok felfedezése. Számoltuk: négy, hat, nyolc példány. És ekkor valamitől megriadva szárnyra kaptak, tizenhat madár kelt fel és lassú, méltóságteljes szárnycsapásokkal tovaszálltak. Semmi nem pótolható látvány volt!

Visszatértünk a Tűzokvédelmi Állomásra, ahol Széll kolléga előadását hallgattuk meg. A tűzok a legnagyobb testű röpképes madarunk, a kakas 15-18, a tyúk 4-5 kilogrammos. Küllemével, testfelépítésével a füves-pusztai életmódhoz alkalmazkodott. Rendkívül éber, óvatos madár, csak a nyílt pusztaságban érzi jól magát. Március–áprilisban van a pázás, a dürgés. Fészket nem épít, talajmélyedésbe rakja 2-3 tojását, amelyek 23-28 napi kotlás után kelnek ki.

A világ tűzok állománya 44-51 000 példány, a zöme Európában él (38-47 000). A legnagyobb populáció Spanyolországban (mintegy 30 000 példány), Dél-Oroszországban és hazánkban (körülbelül 1500) van.

A II. világháborúig a mai Magyarország területén közel 8000 példány élt, de a mezőgazdasági területek átalakítása, a gépesítés és a vegyszerezés növekedése,

valamint a vadászat a kipusztulás szélére sodorta a fajt. 1969-re 2765 példányra zsugorodott az állomány, ezért a világon elsőként védetté nyilvánítottuk a tűzokot. A nemzetközi összefogás 1981-ben mindenütt védetté tette a fajt. 1975-ben a tűzokpopuláció védelmére megalakult a Dévaványai Tájvédelmi Körzet, majd 1978-ban a Tűzokvédelmi Állomás. Ott foglalkoznak a tavaszi mezőgazdasági munkák során az ország minden tájáról előkerülő veszélyeztetett fészekaljából származó tojások és csibék mentésével, a tojások keltetésével, a fiókák felnevelésével és a szabad természetbe való visszavadításával.

1997-től a NP látja el a térségi tűzokvédelem feladatát, ahol a tűzokmentésen túl cél a tűzok élőhelyeinek megóvása, fenntartása. A tűzok térgigényéből fakadóan a védett területek fenntartása mellett nagy hangsúlyt kap az ember által használt kultúrtáj ökológiai szempontokat előtérbe helyező használatának elősegítése, ösztönzése. Ez a záloga annak, hogy az ember is fenntartható módon együtt létezzen a tájjal, s benne többek közt a pusztá nemes, címeres madarával, a tűzokkal.

Élmény volt hallgatni a rendkívüli tárgyi tudásról, gyakorlati tapasztalatról és a természetvédelem iránti elkötelezettségről tanúbizonyságot adó előadást. Ezt az elkötelezettséget, tudást mások is tapasztalták, mert a Magyar Köztársaság elnöke 2013-ban Széll Antalnak a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkereszt kitüntetés adományozta a Dél-Alföld madártani kutatásáért, megismertetéséért és a több évtizedes tűzokvédelmi tevékenységéért.

Azt mindenki tudja, hogy a vadon élő állatok a természetes környezetükben érik legjobban magukat, s a fiókák az anyjuk védő szárnyai alatt cseperednek a legkedvezőbb körülmények között. Tehát a kis tűzokokról legtöbbet az anyatűzoknak kell tudni. De nem így van ez a veszélyeztetett fészekaljából kikerült tojásokból keltetett fiókákkal, ezekről Széll Antal még a tűzoktojónál is többet tud.

Az előadás után még megnéztük a Réhelyi majorság szürkemarháit és bi-

valyait, majd a látogatóközpontban megebédeltünk.

A Szeniorok Tanácsa fontos feladatának tekinti az erdészek és természetvédők közötti párbeszéd kialakítását, fenntartását, egymás munkájának megismerését, elfogadtatását a jövőbeni gyümölcsözőbb együttműködés reményében. Ezt szolgálta ez a látogatás is, amely teret engedett egy kis nosztalgiázásnak is. Jóleső érzés volt felidézni a Békés megyei intézményes természetvédelem kezdeteit, amikor az erdőrendezéssel egy szervezetben, fej-fej mellett dolgoztunk és erősítettük, helyenként megalapoztuk az erdészet és természetvédelem kapcsolatát.

Köszönjük az előzékeny, kedves fogadtatást és vendéglátást a Körös–Maros Nemzeti Parknál. Ismét megtapasztalhattuk a már elhíresült szakmai összetartás jegyében eltelt két napon, hogy a kapcsolatok működéséhez, működtetéséhez nem adminisztratív eszközökre, hanem *emberekre* van szükség.

Csak az elismerés hangján lehet szólni mindarról, amit láttunk és hallottunk, ahogyan az intézményre bízott természeti és művi javakkal sáfárkodnak. Mindezekon túl, gratulálunk a munkahelyi kollektívához, az elkötelezett munkatársakhoz. Lépten-nyomon meggyőződhattunk a természetvédelem ügye mellett hitet tett kollégák magas szintű felkészültségéről, a féltő-gondoskodó munkájukról, amellyel a legkisebb feladatoktól a széles körű szakmai és gazdasági tevékenységekig kezelik a nemzeti park ügyeit.

A további munkához kívánunk az NP kollektívájának nyugodt, alkotói légkört, az egyéni teljesítményekhez jó egészséget.

Dr. Szikra Dezső
titkár, OEE SZTTT